

Д.С. Осіпчук, доктор філософії
Державний університет «Житомирська політехніка»
О.Ю. Підгорний, аспірант
Я.Ю. Підгорний, аспірант
М.О. Зборовський, аспірант
Р.І. Ковалок, аспірант
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

Митна безпека в системі забезпечення економічної безпеки держави

У статті розглянуто ключову роль митної безпеки в забезпеченні економічної безпеки держави. Досліджено її вплив на стійкість національної економіки до внутрішніх і зовнішніх загроз, фінансову стабільність, розвиток зовнішньоекономічної діяльності та підтримку національної безпеки загалом. Автори аналізують функції митних органів як суб'єктів реалізації митної безпеки, зокрема їхні завдання щодо контролю, регулювання зовнішньоторговельних процесів, адміністрування митних платежів, протидії контрабанді та забезпечення виконання митних інтересів держави. Особливу увагу приділено значенню митної безпеки в умовах воєнного стану, коли функціонування митних органів стає критично важливим для збереження економічної та соціальної стабільності. Висвітлено результати роботи митних служб України у 2022–2023 роках, зокрема у сфері протидії порушенням митного законодавства, виявленню контрабанди зброї, наркотичних засобів та інших небезпечних вантажів, а також адміністрування митних платежів, які забезпечили вагомий надходження до державного бюджету навіть у складних умовах війни. У статті підкреслено, що митна безпека впливає на реалізацію національних інтересів, забезпечує прозорість зовнішньоекономічної діяльності, сприяє захисту внутрішнього ринку та створенню сприятливого середовища для бізнесу. Наголошується, що для досягнення високого рівня митної безпеки необхідне постійне вдосконалення діяльності митних органів. Зокрема, перспективним є впровадження сучасних інформаційних технологій, удосконалення автоматизованих систем управління ризиками, посилення антикорупційних заходів та розвиток міжнародної співпраці. Таким чином, автори доводять, що митна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки, а її ефективне забезпечення сприяє збереженню економічної стабільності, підвищенню конкурентоспроможності на світовому ринку та гарантуванню добробуту громадян.

Ключові слова: митна безпека; економічна безпека; митні органи; зовнішньоекономічна діяльність; контрабанда; національна безпека; фінансова стабільність; митні платежі; адміністрування ризиків; воєнний стан.

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку економічних відносин на глобальному рівні породжує все нові й нові виклики та небезпеки, що можуть загрожувати національній та економічній безпеці держав. У зв'язку з цим забезпечення митної безпеки набуває стратегічного значення для національної економічної безпеки. Системи митного контролю, тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічних відносин мають бути не лише ефективними, а й гнучкими та здатними адаптуватися до нових викликів і загроз.

Митна безпека забезпечує захист економічних інтересів держави шляхом ефективного адміністрування зборів і податків, які формують значну частину державного бюджету. Крім того, митні органи відіграють важливу роль у запобіганні ввезенню небезпечних товарів та продукції, що негативно впливають на здоров'я громадян і навколишнє середовище. В умовах постійного підвищення складності митних процедур актуальними залишаються дослідження нових механізмів та інструментів забезпечення митної безпеки, а також інтеграція сучасних технологій.

Таким чином, вивчення митної безпеки є актуальним та важливим аспектом у забезпеченні економічної стабільності та національної безпеки, що потребує комплексного наукового підходу для розробки дієвих механізмів її забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спираються автори. Дослідження економічної безпеки держави, а також митної безпеки неодноразово здійснювалися вченими-науковцями. Зокрема, проблемам забезпечення економічної безпеки держави присвячені праці В.Ф. Піхоцького [10] та О.М. Правдивця [11]. Аналіз сутності митної безпеки та напрямів її вдосконалення розглянуто у праці Г.Коломієць [7], також вона досліджувала європейські стандарти митного контролю та їх вплив на митну безпеку України [6]. Методи оцінки митної безпеки досліджено у працях І.Г. Бережнюка [1], Ю.Голинського та О.Віхоть [3]. Особливості забезпечення митної безпеки в період воєнного стану стали предметом дослідження у статті Є.Бондаренка, В.Утрина та І.Кекіша [2]. Роль митних органів у забезпеченні митної безпеки відображено у працях А.Тертичної та О.Найденка [13].

Метою статті є аналіз ролі митної безпеки в системі економічної безпеки держави, визначення її впливу на стабільність національної економіки, фінансову безпеку та зовнішньоекономічну діяльність.

Викладення основного матеріалу. Забезпечення високого рівня економічної безпеки держави дозволяє підвищити якість життя населення шляхом збільшення фінансування соціального сектору та підвищення рівня заробітної плати в країні, що безпосередньо впливає на рівень добробуту її громадян. Окрім того, стабільний рівень економічного розвитку формує сприятливе середовище для розвитку бізнесу та підприємництва, залучення інвестицій, розвитку інноваційних проєктів.

Держава, що має достатній рівень економічної безпеки, має набагато більше можливостей протидіяти внутрішнім та зовнішнім загрозам (фінансові кризи, економічні санкції, зниження рівня виробництва тощо). Також економічна безпека пов'язана із посиленням державної незалежності та автономії, що дозволяє приймати рішення виключно у власних інтересах без урахування політичного чи економічного тиску з боку інших держав.

У ст. 17 Конституції України зазначено, що «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [8].

Тобто економічна безпека як стан національної економіки прирівнюється до забезпечення територіальної цілісності держави та її суверенітету, що підкреслює її важливість у системі національної безпеки держави.

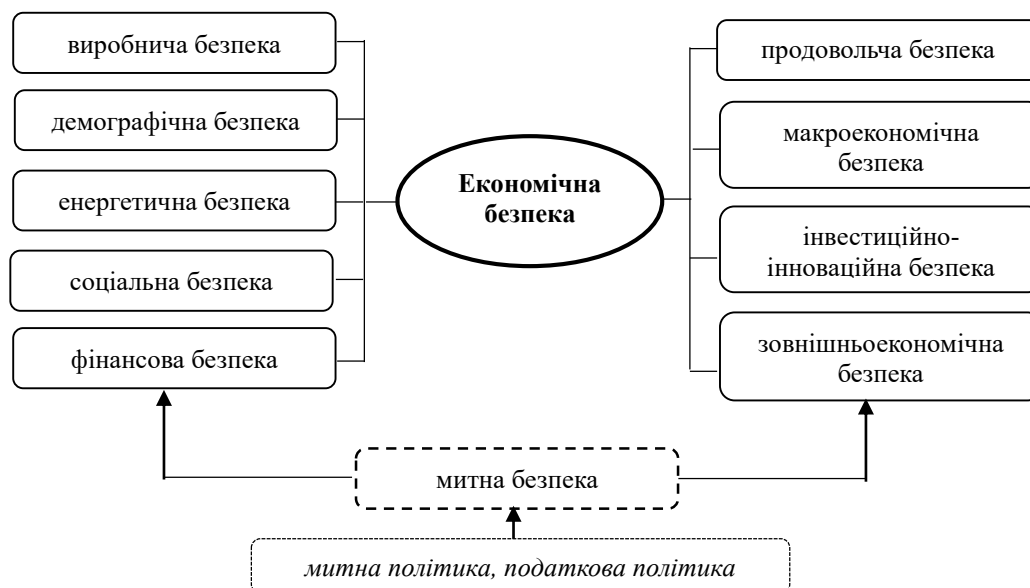
Визначення поняття економічної безпеки наведено у Наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України»: «економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі й характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [12].

Згідно з цим тлумаченням економічна безпека розглядається як певний стан національної економіки, що забезпечує її стійкість щодо ряду загроз та збереження власного суверенітету.

На думку О.М. Правдивця, вона є цілеспрямованою діяльністю центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, спрямованою на забезпечення сталого функціонування національної економіки держави, її соціально-економічного розвитку та економічного добробуту громадян [11, с. 42].

Піхоцький В.Ф. зазначає, що сучасну економічну безпеку країни можна уявити як складову національної безпеки у вигляді врегульованих правом суспільних відносин, за яких можливе безперервне та ефективне відтворення, розподіл і споживання благ в інтересах особистості, суспільства й держави [10, с. 193].

Таким чином, економічна безпека – це стан національної економіки, що відображає її стійкість та здатність надавати відсіч зовнішнім та внутрішнім загрозам, а також забезпечує достатній рівень добробуту для більшості населення держави. Реалізація забезпечення економічної безпеки держави загалом досягається шляхом формування безпечного середовища її складових (рис. 1).

Джерело: сформовано автором на основі [12]

Рис. 1. Складові економічної безпеки держави та місце митної безпеки в її структурі

Кожна складова впливає на загальну економічну безпеку, і наявність певного дисбалансу в окремій ланці може негативно вплинути на її загальний стан. Тому важливим є ефективне управління кожною із складових, оскільки в комплексі ці елементи створюють надійну систему захисту економічних інтересів держави, яка дозволяє ефективно реагувати на кризи, підтримувати високу конкурентоспроможність на світовому ринку та гарантує добробут громадян.

У структурі економічної безпеки держави митна безпека, хоч і не виділена як окремий елемент, але все ж займає важливе місце у забезпеченні стабільності та захисту інших її елементів. Зокрема, митна безпека безпосередньо пов'язана із забезпеченням стабільності в зовнішньоекономічній діяльності. Зовнішньоекономічна безпека як складова економічної безпеки забезпечує контроль над ризиками, що виникають у сфері міжнародної торгівлі, руху капіталу та ресурсів. Своєю чергою митна безпека створює механізми, які підтримують ефективне функціонування цих процесів та створює умови для недопущення порушення митних правил під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Митна безпека виконує важливі функції у сфері зовнішньоекономічної діяльності, зокрема: забезпечує захист внутрішнього ринку, регулює імпорту і експорт товарів, протидіє контрабанді, а також сприяє боротьбі з незаконним переміщенням товарів і фінансових ресурсів через кордон. Таким чином, вона створює передумови для прозорості та надійності зовнішньоекономічних відносин.

Окрім того, митна безпека має важливий вплив на фінансову безпеку держави. Через контроль за правильністю нарахування та сплати митних платежів забезпечується реалізація фінансової безпеки держави, що сприяє підтриманню її фінансової стійкості та здатності виконувати свої економічні та соціальні функції. Відповідно до ч. 2 ст. 6 Митного кодексу України (далі – МКУ) під митною безпекою розуміють стан захищеності митних інтересів України, а саме її національних інтересів, забезпечення та реалізація яких досягається через здійснення митної справи [9]. Принципи митної політики вказують на об'єкт митної безпеки – це митні інтереси держави, на захист яких вона спрямована. Сьогодні в Україні немає чіткого законодавчого визначення митних інтересів та їх переліку, що є досить негативним явищем. Це створює проблему на державному рівні, оскільки неможливо однозначно визначити та окреслити поняття «митна безпека», що знижує ефективність заходів, спрямованих на її забезпечення [7, с. 252]. Частково підтримуємо думку, висловлену автором, однак вважаємо, що розуміння митної безпеки як стану захищеності митних інтересів держав цілком її характеризує. Проте погоджуємося з думкою про доцільність формування переліку митних інтересів з метою більш чіткого розуміння об'єкта митної безпеки.

Вважаємо, що до митних інтересів держави належать:

- дотримання умов і порядку переміщення товарів через митний кордон (здійснення необхідних усіх митних процедур під час митного оформлення та контролю);
- управління структурою експорту та імпорту товарів, а також забезпечення захисту внутрішнього ринку шляхом застосування механізмів тарифного та нетарифного регулювання;
- забезпечення повноти надходжень та сплати митних платежів;
- забезпечення захисту від споживання та використання шкідливих товарів або таких, що несуть загрозу життю і здоров'ю населення, шляхом виконання процедур фітосанітарного контролю;
- протидію незаконному обігу товарів через запобігання та боротьбу з контрабандою.

Таким чином, формулювання чіткого об'єкта митної безпеки дозволяє розробляти та запроваджувати ефективні заходи, що сприятимуть розвитку митної політики, яка повною мірою забезпечить виконання митних інтересів держави. Ефективність митної безпеки, на думку Ю.О. Голинського, показують певні показники або індикатори оцінки стану економіки, що відображають реальний стан економічної безпеки [3].

На думку науковців, основними індикаторами митної безпеки є повнота сплати митних платежів і повнота виявлення випадків митних правопорушень. До збитків держави від неналежного виконання функцій митними органами належать втрати від економічної контрабанди та недостовірного декларування. Саме їх варто розглядати як основний індикатор митної безпеки, тому що їхня величина характеризує повноту виконання функцій митними органами і стан захищеності митних кордонів. Для оцінювання ж рівня митної безпеки існує індикатор фіскальної ефективності митної справи, що визначається як різниця між статистичною сумою отриманих платежів та тією сумою, яку потрібно стягнути при повному оподаткуванні всього обсягу зовнішньоторгових операцій. Чим менша така різниця, тим вищий рівень митної безпеки. Порогове значення цього показника можна визначити методом експертних оцінок і аналізу аналогічних даних у зарубіжних країнах. Проте не можна однозначно стверджувати, що такі індикатори системно і повною мірою відображають інтереси держави в митній безпеці [1].

Важливість митної безпеки набуває особливого значення у період воєнного стану, оскільки вона є не лише інструментом економічної стабільності, але й важливим чинником національної безпеки. Під час війни велика відповідальність покладається на митні органи, які відіграють ключову роль у контролі за переміщенням товарів, техніки, зброї та гуманітарної допомоги через кордон. Разом із тим, вони повинні забезпечити швидке та безперешкодне проходження критично важливих вантажів для забезпечення армії та цивільного населення і при цьому оцінити ризики ввезення заборонених або небезпечних матеріалів та застосувати відповідні заходи митного контролю. У такому разі важливою є інфраструктура реалізації

цілей митної безпеки та відповідальності, а саме: забезпечення митних органів сучасною технікою для сканування вантажів, удосконалення модулів автоматизованої системи управління ризиками, посилення заходів боротьби з корупцією, підвищення відповідальності для посадових осіб на період дії воєнного стану, які порушують митні правила з фінансовою вигодою тощо.

Також варто зазначити, що в умовах воєнного часу митні служби повинні бути максимально адаптивними та ефективними, що означає одночасне поєднання митного контролю, спрощення процедур для ввезення гуманітарної допомоги, підтримки військово-промислового комплексу, швидкого реагування на зміни в економічному середовищі, а також виконання своїх звичних функцій у зовнішньоекономічній діяльності.

Роль митних органів є ключовою у процесі реалізації митної безпеки держави, оскільки саме вони є суб'єктом її реалізації через процедури контролю, митного оформлення, регулювання та забезпечення порядку в процесах перетину митного кордону. Від ефективної діяльності митних органів залежить захищеність економічних інтересів держави та забезпечення національної безпеки.

Наприклад, функції митних органів у забезпеченні митної безпеки охоплюють широкий спектр завдань. Вони здійснюють контроль за дотриманням законодавства під час імпорту та експорту товарів, протидіють контрабанді та незаконному переміщенню товарів, запобігають економічним правопорушенням і забезпечують сплату митних платежів, що дозволяє зберегти стабільність бюджету, сприяти прозорості зовнішньоекономічних відносин і гарантувати безпеку держави.

Зокрема, у 2023 році за результатами здійснення аналітично-пошукової роботи митних органів, спрямованої на виявлення способів і механізмів переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення з порушенням митного законодавства України, а також проведених заходів в умовах воєнного стану, було зафіксовано 11 935 порушень митних правил із вартістю предметів правопорушень на суму майже 8,9 млрд грн (кількісний показник порівняно з 2022 роком збільшився на 7 %, а вартісний – у 3 рази). А за результатами проведених заходів із протидії контрабанді наркотичних засобів виявлено 834 факти переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (кількісний показник порівняно з 2022 роком збільшився на 38,5 %). Також митні органи зафіксували 343 факти незаконного переміщення через митний кордон України зброї, боєприпасів, вибухових речовин, спецзасобів (кількісний показник порівняно з 2022 роком збільшився на 11 %) [4, 5].

Якщо розглядати контроль за адмініструванням митних платежів, то завдяки ефективній діяльності митних органів у 2022 році було додатково отримано 6,3 млрд грн. При цьому в період початку повномасштабного вторгнення та значного зниження зовнішньоекономічної діяльності за результатами роботи митних органів до Державного бюджету було перераховано 300,8 млрд грн. Хоч ця сума і відрізняється від планового показника на 2022 рік, але із урахування внутрішньої ситуації в країні – це підкреслює готовність митних органів до таких обставин [4, 5].

У 2023 році сума додатково отриманих митних платежів вже складала 9,3 млрд грн, а загальна сума надходжень до бюджету – 459,7 млрд грн, що становить 94,4 % від планового показника [4, 5] та свідчить про діяльність митних органів на достатньому рівні.

Проте завжди є можливість для удосконалення будь-яких процесів та будь-якої діяльності. Тому важливим у забезпеченні митної безпеки держави є постійне вдосконалення діяльності митних органів із урахуванням сучасних інформаційних технологій, налагодження співпраці з митними органами інших держав, підвищення відповідальності за посадові злочини серед працівників митних органів, а також можливим є впровадження фінансової мотивації для стимулювання належного виконання ними своїх посадових обов'язків. На думку Г.Коломієць, «інтеграція європейських стандартів митного контролю в Україні сприяє підвищенню рівня митної безпеки, знижує ризики контрабанди та порушень митного законодавства, покращує ефективність митних операцій та сприяє інтеграції України в європейський економічний простір» [6]. Вважаємо, що якісна співпраця з іншими міжнародними інституціями позитивним чином впливатиме на сферу митної безпеки, що є не лише позитивним фактором у її забезпеченні, а й необхідністю в умовах глобалізаційних процесів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підкреслює важливість митної безпеки як складової економічної безпеки держави, що впливає на її стабільність, розвиток і захист національних інтересів. Ефективність митної безпеки забезпечує стійкість національної економіки до внутрішніх і зовнішніх загроз, сприяє прозорості зовнішньоекономічної діяльності, запобігає економічним злочинам та формує основу для фінансової стабільності держави, а митні органи є ключовими суб'єктами реалізації митної безпеки, виконуючи функції контролю, регулювання зовнішньоторговельних процесів, адміністрування митних платежів та протидії контрабанді. Приклади їх діяльності, зокрема в умовах воєнного стану, демонструють значний вплив на забезпечення як економічної, так і національної безпеки держави. Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі сучасних підходів до оцінювання рівня митної безпеки, вдосконаленні нормативно-правової бази, що полягає у необхідності уточнення митних інтересів держави з метою запровадження чітких механізмів їх захисту, зміцненні міжнародного співробітництва через налагодження співпраці з митними органами інших країн для забезпечення всезагальної митної безпеки.

Список використаної літератури:

1. *Бережнюк І.Г.* Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія / *І.Г. Бережнюк*. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. – 552 с.
2. *Бондаренко С.* Пріоритети забезпечення митної безпеки держави у період воєнного часу та післявоєнного відновлення України / *С.Бондаренко, В.Угрин, І.Кекіш* // Економіка та суспільство. – 2022. – № 45. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-45-87.
3. *Голинський Ю.* Стан митної безпеки України та особливості її забезпечення в умовах трансформації глобалізаційних процесів / *Ю.Голинський, О.Віхоть* // Економіка та суспільство. – 2021. – № 32. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-32-7.
4. Звіт про результати роботи Державної Митної Служби за 2022 рік. – 2022. – 161 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti>.
5. Звіт про результати роботи Державної Митної Служби за 2023 рік. – 2023. – 161 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti>.
6. *Коломієць Г.* Європейські стандарти митного контролю та їх вплив на митну безпеку України / *Г.Коломієць* // Development Service Industry Management. – 2023. – № 4. – С. 222–226. DOI: 10.31891/dsim-2023-4(33).
7. *Коломієць Г.* Митна безпека держави: сучасні виклики та стратегічні напрями вдосконалення / *Г.Коломієць* // Modeling the development of the economic systems. – 2024. – № 1. – С. 250–256. DOI: 10.31891/mdes/2024-11-37.
8. Конституція України // Документ № 254 к/96–ВР від 28.06.1996 станом на 1 січня 2020 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>.
9. Митний кодекс України // Кодекс від 13.03.2012 № 4495–VI станом на 31 жовтня 2024 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
10. *Піхоцький В.Ф.* Економічна безпека держави в сучасних умовах функціонування / *В.Ф. Піхоцький, М.Р. Піхоцька* // Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи : збірник тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф., 8 грудня. – Київ, 2022. – С. 192–193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/271921>.
11. *Правдивець О.М.* Економічна безпека, як найвища функція держави / *О.М. Правдивець* // Вчені записки Університету «КРОК». – 2022. – С. 40–43. DOI: 10.31732/2663-2209-2022-66-40-43.
12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ М-ва екон. розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
13. *Тертична А.* Роль митних органів у забезпеченні митної безпеки / *А.Тертична, О.Найденко* // Економіка та суспільство. – 2023. – № 48. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-48-63.

References:

1. Berezhniuk, I.H. (2009), *Mytne rehulivannia Ukrainy: natsionalni ta mizhnarodni aspekty*, monohrafiia, Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, Dnipropetrovsk, 552 p.
2. Bondarenko, Ye., Uhryn, V. and Kekish, I. (2022), «Priorytety zabezpechennia mytnoi bezpeky derzhavy u period voiennoho chasu ta pislivoiennoho vidnovlennia Ukrainy», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 45, doi: 10.32782/2524-0072/2022-45-87.
3. Holynskiy, Yu. and Vikhot, O. (2021), «Stan mytnoi bezpeky ukrainy ta osoblyvosti yii zabezpechennia v umovakh transformatsii hlobalizatsiinykh protsesiv», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 32, doi: 10.32782/2524-0072/2021-32-7.
4. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2022), *Zvit pro rezultaty roboty Derzhavnoi Mytnoi Sluzhby za 2022 rik*, [Online], available at: <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-ro-boti>
5. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2023), *Zvit pro rezultaty roboty Derzhavnoi Mytnoi Sluzhby za 2023 rik*, [Online], available at: <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti>
6. Kolomiets, H. (2023), «Yevropeiski standarty mytnoho kontroliu ta yikh vplyv na mytnu bezpeku Ukrainy», *Development Service Industry Management*, No. 4, pp. 222–226, doi: 10.31891/dsim-2023-4(33).
7. Kolomiets, H. (2024), «Mytna bezpeka derzhavy: suchasni vyklyky ta stratehichni napriamy vdoskonalennia», *Modeling the development of the economic systems*, No. 1, pp. 250–256, doi: 10.31891/mdes/2024-11-37.
8. Verkhovna Rada Ukrainy (2020), *Konstytutsiia Ukrainy*, Dokument No. 254 k/96–VR vid 28.06.1996 stanom na 1 sichnia 2020 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
9. Verkhovna Rada Ukrainy (2012), *Mytnyi kodeks Ukrainy Kodeks Ukrainy*, Kodeks vid 13.03.2012, No. 4495–VI, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
10. Pikhotskyi, V.F. and Pikhotska, M.R. (2022), «Ekonomichna bezpeka derzhavy v suchasnykh umovakh funktsionuvannia», *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy*, zbirnyk tez dopovidei III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 8 hrudnia, Kyiv, pp. 192–193, [Online], available at: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/271921>
11. Pravdyvets, O.M. (2022), «Ekonomichna bezpeka, yak naivysheha funktsiia derzhavy», *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, pp. 40–43, doi: 10.31732/2663-2209-2022-66-40-43.
12. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy (2013), *Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy*, Nakaz vid 29.10.2013 No. 1277, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
13. Tertychna, A. and Naidenko, O. (2023), «Rol mytynykh orhaniv u zabezpechenni mytnoi bezpeky», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 48, doi: 10.32782/2524-0072/2023-48-63.

Осіпчук Дарина Сергіївна – доктор філософії, асистент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0001-7926-3935>.

Наукові інтереси:

- міжнародні стандарти фінансової звітності;
- управління ризиками у митній справі;
- митна справа та діяльність у сфері митного контролю.

E-mail: osipchuk_dasha@ukr.net.

Підгорний Олесь Юрійович – аспірант Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет».

<https://orcid.org/0009-0002-6882-7090>.

Наукові інтереси:

- забезпечення митної безпеки держави;
- митна політика та митна справа.

Підгорний Ярослав Юрійович – аспірант Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет».

<https://orcid.org/0009-0005-9804-9295>.

Наукові інтереси:

- забезпечення митної безпеки держави.

Зборовський Микита Олегович – аспірант Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет».

<https://orcid.org/0009-0009-7197-4172>.

Наукові інтереси:

- митний контроль.

Ковалок Роман Іванович – аспірант Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет».

<https://orcid.org/0009-0002-0996-7579>.

Наукові інтереси:

- митна політика держави та митний контроль.

Osipchuk D.S., Pidgorny O.Yu., Pidgorny Ya.Yu., Zborovskiy M.O., Kovalok R.I.

Customs security in the system of ensuring the economic security of the state

The article examines the key role of customs security in ensuring the economic security of the state. Its impact on the resilience of the national economy to internal and external threats, financial stability, the development of foreign economic activities, and the overall maintenance of national security is analyzed. The authors explore the functions of customs authorities as the main agents of customs security implementation, particularly their responsibilities in control, regulation of foreign trade processes, administration of customs duties, combating smuggling, and ensuring the fulfillment of the state's customs interests. Special attention is paid to the importance of customs security during martial law, when the operations of customs authorities become critically important for maintaining economic and social stability. The results of the activities of Ukraine's customs services in 2022–2023 are highlighted, including measures to combat violations of customs legislation, detection of smuggling of weapons, narcotics, and other hazardous goods, as well as the administration of customs payments, which ensured significant budget revenues despite the challenging wartime conditions. The article emphasizes that customs security impacts the realization of national interests, ensures transparency in foreign economic activities, promotes the protection of the domestic market, and creates a favorable environment for business development. It is highlighted that achieving a high level of customs security requires continuous improvement of the customs authorities' operations. In particular, the introduction of modern information technologies, enhancement of automated risk management systems, strengthening of anti-corruption measures, and the development of international cooperation are seen as promising directions. Thus, the authors argue that customs security is an integral component of national security, and its effective provision contributes to maintaining economic stability, enhancing competitiveness in the global market, and ensuring citizens' well-being.

Keywords: customs security; economic security; customs authorities; foreign economic activity; smuggling; national security; financial stability; customs duties; risk management; martial law.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2024.